

Prav izreden, v svoji vrsti edin pesniški dar je torej Sardenkova „Roma“ slovenski literaturi. Sam pravi skromno o svojih pesmih:

Kaj na bregu koča
ribičeva more borna,
da se sveti zlatozorna,
kakor da je ribič kralj? . . .

A ta zlati svit, ki ga je razlilo rimsko solnce na posavskega ribiča, odseva vendar iz njegove poezije z neminljivo lepoto.

K „Romi“ je naslikal g. Ivan Vavpotič naslovno stran, ki je sama zase umotvor. Gospod Vavpotič ni čital Sardenkovih pesmi, ampak pisec teh vrst mu je le v par besedah

Ljudmila Poljanec. **Poezije.** V Ljubljani 1906. Pesnica, znana iz leposlovnih listov, je nabrala v tej knjižici svoje raztresene pesmi ter jih uredila v „Pesmi in romance“, „Intermezzo“, ciklus „Ob Adriji“ in „Epilog“. Oglašena beseda ji teče v mirnih verzih, v katerih opeva običajne predmete: ljubavne motive, tožbo po mladosti, prijateljstvo i. t. d. s tonom lahke melanholije, kakor uči peti ptičico o sebi:

Nekdaj je bila, v nedavnih dneh
v tej vasi je deklica bila,

in mir je ljubila nebeških zvezd,
in gaja skrivnostno tihoto,
in lilije, rože in rožmarin
in srca ljubav in dobroto!

TAVRIŠKA PALAČA V PETERBURGU, ZBOROVALIŠČE DRŽAVNE DUME.

označil glavni motiv, in je bil torej slikar čisto svoboden. Glejte, kako sta se našla dva umetnika! G. Vavpotič je združil v eno briljantno kompozicijo dva velika motiva Sardenkova: Poganski in krščanski Rim. Triumfator Neron, ki mu vlečejo voz trije tigri, z vso karakteristiko poganstva na obrazu in v gestah, zagleda Križanega z neskončno milobo na obrazu. Spodaj sta znaka rimske republike in cesarstva, zgoraj krščanstva in cerkve, v ozadju se pa nad Kolosejem v rožnati zarji spenja kupola matere vseh cerkev. Veliko svetovno-zgodovinsko naziranje govori iz te slike z duhtečo poezijo rahločutnega umetnika. Kar opeva pesnik v sanjavih vizijah, je tu pred očil slikar z gotovo roko. *Dr. E. Lampe.*

Odplavale zvezde so v nočni mir,
in zašli so v gaje vetrovi,
in lilije, rože in rožmarin
odeli so beli snegovi . . .

„Strune, uglasene v mōli“, „mladost, ki je šla mimo, vsa venčana, v zarjo odeta“, ljubav, ki jo je raztrgala smrtna kosa, nejasno koprnenje, ki drhti za neznanimi upi in cilji, „ljubezen, up, vera mladih dni“ — taki motivi nam zvené iz pesmi Poljančeve, ki so domači pri mlajših naših pesnikih, tu odeti v prikupno, blagoglasno obliko, ki ji sicer manjka globokega, silnega izraza čustev kakor tudi onega svilnatega bleska modernizma, a ki se čita prijetno v melodioznem ritmu. Slabi zgledi so jo zapeljali žal k nerodni pesmi „Vi pe-

sniki . . .“, ki pa hvala Bogu nima v tej knjižici posebnih sorodnic.

V vtiskih „Ob Adriji“ je nekaj prav prsrčnih pesmic:

Zašumljali vali
in zatrepetali,
kakor v snu . . . —

izmed katerih se odlikuje po globokejši misli „Gospodine pomiluj“, dobra antiteza preproste poštenosti proti rafiniranemu razkošju.

Ljudmila Poljanec nima mnogo lastnega, individualno izrazitega; učila se je pri Murnih in Kettejih, in ne sega čez to obzorje. Za splošna človeška čutila najde prijeten izraz, ki pa ne postane pretopen in ne diha strasti. Ko bi se povzpela višje tudi v motivih, bi izvestno pridobila njena lirika. *Dr. E. L.*

Zemlja. Roman. Spisala Olga Kobylanska. Opozarjamo, da izhaja ta roman mlade pisateljice v izvrstnem prevodu L. Lenartovem v mesečniku „Piščalka“. Ker se nam pa zdi, da bo prevod izhajal še precej časa in bi bilo škoda, ako bi zaradi tega zanimanje pojemale, hočemo na tem mestu povedati kratko vsebino, da bodo čitatelji lažje spoznali situacijo. Snov je vzeta iz življenja bukovinskega kmeta — tam je pisateljica doma — ter pripoveduje eno izmed tragedij, ki se jih vedno toliko zgodi na tej naši ljubi zemlji, ki je dobrotljiva, pa tudi neusmiljena, večno se spominjajoča in vendar v marsičem vedno enaka. Stari Ivonika in njegova žena sta si v potu svojega obraza priborila košček zemlje, ki sta z njo zvezana z vsemi nitmi življenja. Na stara leta imata dobro nado, da jima bosta sinova, starejši Mihajlo in mlajši Sava, pomagala pri delu. Mihajlo je v vsem podoben očetu: močan in zvest. Sava pa je čisto ciganske narave, nestanovit in nezanesljiv. Mihajlo mora zapustiti rodno zemljo ter iti v vojake, za kar ima prav malo zmisla in veselja, mlajši brat pa ostane doma in mora delati namesto brata; ob tem se tudi Sava polakomni zemlje in zaradi zemlje umori brata, ki se je vrnil od vojakov in se mislil oženiti z ljubljeno nevesto. Stari Ivonika, ki je srčno ljubil Mihajla, odpušča tudi bratomorivcu in zakoplje globoko v svoje prsi to strašno tajnost. Pred smrtjo zapusti delež umorjenega sina-vnučku, sinu izbrane Mihajlove neveste, v njem vidi boljšo bodočnost, njegova poslednja želja je, da dajo vnučka „študirat“, da ga ne bo strašna oblast zemlje tiščala v svojih krempljih. — Dušeslovni problemi so obdelani v romanu naravno in nepretirano; jasno se pa tudi vidi, kako zna pisateljica opisovati lepoto prirode. Ta roman

je izšel leta 1902. v Lvovu; prej pa je izdala svoje spise v Černovicah, in sicer „Carivna“ 1896, cena 2:40 K. „Priroda“, novela, 1897, 0:60 K; „Nekulturna“, novela, 1897, 0:60 K; „Ljudina“, povest iz ženskega življenja, 1899, 0:80 K; „Zemlja“, 2:40 K. *D.*

HRVAŠKA.

„Zapreke“ so zadnje delo Venčeslava Novaka, pokojnega učitelja glasbe na učiteljskišči v Zagrebu. Rodil se je Novak v Senju, nižjo realko je pohajal v Gospiću, učiteljskišče je izvršil v Zagrebu in bil potem nekaj časa učitelj v Senju. Ker je bil dober glasbenik, ga je poslala vlada na glasbeni konservatorij v Prago. Tam je dovršil z dobrim uspehom vse v to vrsto spadajoče nauke in postal končno profesor glasbe na zagrebškem učiteljskišči.

Ves čas od prvega početka dalje je zavzemal Novak odlično mesto v hrvaški književnosti. Bil je človek velikega talenta in globoke duše, ki je bila na čuvstvih vsa bogata. Njegovo življenje je pa bilo pač življenje jugoslovanskega literata. Plača majhna, obitelj velika, lastna bolehnost — vse to dela pač dōbo dolgočasno in neprijetno.

„Zapreke“ so lepo in veliko delo, ki so lahko nanje Hrvatje ponosni. Glavna oseba povesti je Viktor Jerković, mlad fant, ki se pripravlja za duhovski stan. A dogodi se intermezzo. Sredi šum, kjer se mudi na počitkih ob času povesti na posestvu svojega očeta, veletržca z lesom, se ponesreči naenkrat mladi oskrbnik Oskar. Ponesrečenca obišče mati in z njo pride tudi lepa in dobra hči, preporandka Elvira. Rodi se ljubezen in z njo zapreke, ki prepredejo povest kakor pajčevina drevesne veje. Viktorjeva želja je poroka z Elviro, njegove matere zopet, da postane duhovnik. Boj je velik in mati zmaga. A ob kritičnem času, baš na novo mašo umrje. Zbudé se misli, vse tisto davno življenje srca, ampak je prepozno. Potem se ponavljajo še čestokrat težki duševni boji, a Viktor prihaja iz njih kot zmagavec in jih konča naposled s pismom, po katerem odhaja Elvira v Ameriko. Velika ženska je Elvira, za svoja leta in svoj čas duševno skoro prevelika. Njeno življenje je žalostno v vsakem oziru. Kot dovršena učiteljica ne more najti v domovini službe, kot čuteče dekline ne doseže tistega, česar je želelo dobro srce. Tako se poslovi od vsega in se podá na dolgo pot v tujino.